

Provinciale Staten van Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 17 december 2019

Verzonden, **17 DEC. 2019**

Ons kenmerk : 01712911
Afd./Opgave : Natuur, water en bodem
Behandeld door : G. Mensink / (058) 292 89 55 of g.mensink@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : Rapport onderzoek effectiviteit ganzenverjaging
Update Fryske Guozzeoanpak 2019

Onderwerp : Evaluatie Fryske guozzeoanpak 2019 en resultaten onderzoek effectiviteit ganzenverjaging.

Geachte leden van Provinciale Staten,

Hierbij zenden wij u op uw verzoek (motie 1581 en motie 1571) een evaluatie van de Fryske guozzeoanpak 2017-2020. In onze brieven aan u van 30 oktober 2018 en 20 september 2019 hebben wij aangegeven dat wij deze evaluatie eind 2019 aan u zouden sturen. In deze evaluatie zijn een aantal kerngegevens opgenomen die van belang zijn voor de uitvoering van de guozzeoanpak. Tevens zijn resultaten verwerkt uit een onderzoek dat wij hebben laten doen naar de effectiviteit van de Fryske guozzeoanpak, in het bijzonder de effecten van ganzenverjaging op ganzenschade. Beide rapporten, de Update 2019 en het rapport van het uitgevoerde onderzoek ontvangt u bij deze brief.

Achtergrond Fryske guozzeoanpak

In 2014 is de Fryske Guozzeoanpak 2014 vastgesteld door GS en PS. Hierin was als doel vastgelegd een reductie van vraatschade door ganzen met 5-10% per jaar. Uit de evaluatie in 2017 bleek dat dit doel niet werd gehaald. Om die reden hebben GS en PS in 2017 de uitvoering aangescherpt door het vaststellen van de Fryske Guozzeoanpak 2017-2020. Maatregelen die in dit verband zijn vastgesteld zijn het afschaffen van de winterrust voor ganzen, het verkleinen en optimaliseren van de ganzenfoerageergebieden, het stimuleren van intensivering van verjaging door het vergroten van de mogelijkheden tot verjagen van ganzen en het introduceren van een hoger eigen risico voor grondgebruikers. In uw

vergadering van 26 februari 2019 hebt u besloten de looptijd van de Fryske guozzeoanpak te verlengen tot en met 2023.

Evaluatie guozzeoanpak 2017-2019

De afgelopen twee jaar hebben alle betrokken partijen zich ingezet voor uitvoering van de Fryske guozzeoanpak. Met de Update Fryske guozzeoanpak 2018 zijn de resultaten over winter 2017-2018 aan u voorgelegd (30 oktober 2018). In de Update Fryske guozzeoanpak 2019 zijn ook de resultaten van winter 2018-2019 verwerkt. De Update 2019 geeft dus een beeld van de resultaten van de Fryske guozzeoanpak over de laatste twee winters. Dat zijn de winters na inwerkingtreding van de aangescherpte Fryske guozzeoanpak 2017-2020.

De Updates bevatten cijfers over de belangrijkste parameters uit de Fryske guozzeoanpak. Het betreft: ontwikkeling ganzenschade, ontwikkeling ganzenaantallen, ontwikkeling verjaagacties, aantal geschoten ganzen. De cijfers zijn afkomstig van BIJ12-Faunazaken (schade en tegemoetkomingen), Sovon Vogelonderzoek Nederland (ganzenaantallen) en Faunabeheereenheid Fryslân (verjaagacties en aantal geschoten ganzen).

Uit de Updates blijkt ten aanzien van bovengenoemde parameters het volgende:

- De ganzenschade is in zowel 2017-2018 als 2018-2019 gedaald. Het eerste seizoen met 24% en het tweede met 7%. Daarmee is aan het beleidsdoel (jaarlijkse afname van ganzenschade met 5-10%) voldaan.
- Het aantal ganzen in Fryslân lijkt na een piek in 2016-2017 te stabiliseren op een niveau van 2014-2016.
- Het aantal verjaagacties is in beide seizoenen gestegen ten opzichte van de jaren daarvoor. Daarmee is aan een belangrijk aspect van de aangescherpte guozzeoanpak (intensivering van verjaging) uitvoering gegeven door jages en grondgebruikers.
- Het aantal ganzen dat met aan verjaging ondersteunend afschot is geschoten is in 2017-2018 sterk gestegen en in 2018-2019 weer iets gedaald, met name vanwege daling van het afschot van grauwe ganzen. Het aantal te schieten ganzen is geen doel op zich, maar ontwikkeling in dit aantal is mede een indicator voor het succes van de intensivering.

Onderzoek effect Fryske guozzeoanpak, in het bijzonder de effectiviteit ganzenverjaging

In 2019 is in opdracht van de provincie onderzoek uitgevoerd naar de effecten van de Fryske guozzeoanpak, in het bijzonder naar de effecten van intensivering van verjaging buiten ganzenfoerageergebieden in de winterperiode) en na de winterperiode (vanaf 1 april) op de aanwezigheid van ganzen en de ganzenschade en op het broedsucces van weidevogels buiten en binnen de ganzenfoerageergebieden. Hieraan gekoppeld heeft BIJ12-Faunazaken opdracht verleend om in beeld te brengen wat de effecten zijn van vervroeging van het verjagingsmoment naar voor zonsopkomst op de aanwezigheid van ganzen en de ganzenschade.

De rapportage van dit onderzoek vind u als bijlage bij deze brief. De belangrijkste bevindingen uit dit onderzoek zijn kort samengevat:

1. De aantallen ganzen en de schade aan het gras zijn binnen foerageergebieden duidelijk hoger dan er buiten.
2. Op 80% van de onderzochte percelen is nauwelijks tot geen gewasschade als gevolg van ganzenvraat op een vastgesteld moment vlak voor de maaidatum.
3. Er is in de loop der jaren steeds meer schade per individuele gans uitbetaald. Deze toename staat niet in verhouding tot de berekende hoeveelheid gras die ganzen kunnen eten.
4. Het is niet goed mogelijk gebleken om effecten van ganzenverjaging op weidevogels te meten;
5. Het is niet goed mogelijk gebleken om het effect van het vervroegen van het verjaagtijdstip op ganzenschade te meten.

Conclusies uit de Update en het uitgevoerde onderzoek

Uit zowel de Update 2019 als het uitgevoerde onderzoek valt op te maken dat ingezette intensivering van verjaging van ganzen van schadepercelen naar foerageergebieden lijkt te werken. Ook blijkt uit de cijfers in de rapportages dat de ganzenschade na inwerkingtreding van de Fryske guozzeoanpak 2017-2020 twee jaar op rij is gedaald (24% en 7%). Wij constateren op basis hiervan dat de afgelopen twee jaar aan de doelstelling van de Fryske guozzeoanpak is voldaan.

Relevant voor de toekomst is de bevindingen dat op 80% van de onderzochte percelen nauwelijks tot geen gewasschade lijkt te bestaan als gevolg van ganzenvraat. Hoewel wij vertrouwen hebben in de robuustheid van het uitgevoerde onderzoek heeft dit punt er toe geleid dat wij in overleg zijn gegaan met BIJ12-Faunazaken met het verzoek het onderzoek zo spoedig mogelijk te herhalen op een grotere schaal en in meerdere provincies. Hiermee moet duidelijk worden of de bevindingen uit het onderzoek in Fryslân ook op andere plaatsen worden gevonden.

Zowel BIJ12 Faunazaken als de taxateurs hebben op dit onderzoek gereageerd. BIJ12 heeft aangegeven de signalen uit het onderzoek ten aanzien van de schades buitengewoon serieus te nemen. Ook adviseert BIJ12 om zo spoedig mogelijk te starten met een 'contra-expertise om de in de evaluatie aangehaalde punten te toetsen en de validiteit van de conclusies te verifiëren'. Verder heeft BIJ12 aangegeven dat zij inmiddels al een groot aantal maatregelen heeft uitgevoerd of in gang heeft gezet om de taxatiemethodes te verbeteren. Tegelijk is BIJ12 van mening dat het niet verantwoord is het onderzoeksrapport te publiceren 'gelet op de grote implicaties van dit onderzoek voor Fryslân en de overige provincies'. Wij zijn echter van mening dat openbaarmaking van het rapport kan bijdragen aan het verbeteren van de taxatiemethodes. Wel zullen wij zorgvuldig communiceren over de inhoud van dit rapport en de interpretatie van de gegevens. Wij werken hierbij nauw samen met BIJ12.

De taxateurs hebben aangegeven cijfers omtrent de gewasschade op zichzelf wel te herkennen ook al is de wijze waarop ze tot stand gekomen zijn niet exact hetzelfde als hun eigen methode. Ze geven echter ook aan dat dit per jaar kan verschillen, al naar gelang het een nat voorjaar of een droog en schraal voorjaar is. Wij stellen ons voor dat dit soort aspecten onderdeel uitmaken van een vervolgonderzoek.

Wij achten het te vroeg om op basis van één onderzoek over te gaan tot aanpassingen in de Fryske guozzeoanpak of in de taxatie- en tegemoetkomingssystematiek. Dat betekent concreet dat er in elk geval voor het seizoen 2019-2020 (deze winter) niks veranderd voor grondgebruikers en dat er geen aanpassingen in taxatiemethodes of tegemoetkomingen plaatsvindt. Mochten uit het vervolgonderzoek van BIJ12 Faunazaken vergelijkbare resultaten komen dan zullen wij op dat moment met BIJ12 en de andere provincies bekijken wat de consequenties hiervan zouden kunnen zijn voor het ganzenbeleid en taxatie- en tegemoetkomingssystematiek. Wel wijzen wij er op dat wij op grond van de Wet natuurbescherming gehouden zijn schade door in het wild levende diersoorten naar redelijkheid en billijkheid te vergoeden. Waar geen schade is, kan ook geen tegemoetkoming worden uitgekeerd.

Communicatie met partijen

Wij zullen de bevindingen van dit onderzoek actief communiceren met de partijen die betrokken zijn bij de Fryske guozzeoanpak. Ook de mensen in veld die uitvoering van het onderzoek mogelijk hebben gemaakt (boeren, jagers, weidevogelbeschermers) zullen worden uitgenodigd voor een bijeenkomst waarin de resultaten bekend worden gemaakt.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd

Moties

PS vergadering 12 juli 2017, agendapunt 5, motie nr. 1581

'Na 2 winterperioden te evalueren of deze nieuwe aanpak ook daadwerkelijk tot een drastische vermindering van de schade heeft geleid en deze evaluatie voor de zomer van 2019 aan Provinciale Staten voor te leggen'. Wij beschouwen deze motie met onderhavige brief als afgedaan.

PS vergadering 12 juli 2017, agendapunt 5, motie nr. 1571

'Yn it foarjier fan 2018 komt it kolleezje mei in stân fan saken oer it nije belied. Oer twa jier folget in evaluaasje fan it nije belied'. (Het 1^e deel van deze motie is al afgedaan met onze brief van 30 oktober 2018). Het tweede deel beschouwen wij met onderhavige brief als afgedaan).

PS vergadering 12 juli 2017, agendapunt 5, motie nr. 1572

'Yn de evaluaasje sil de effektiviteit fan de lokmiddels meinaam wurde'.

Onderzoek naar effectiviteit van lokmiddelen is geen onderdeel van het uitgevoerde onderzoek geweest. Dit gold ook voor het deel van het onderzoek dat in opdracht van BIJ12 aan het onderzoek is toegevoegd. Het onderzoek zou hierdoor te complex geworden zijn en de belasting voor de vrijwilligers in het veld te groot. Hierover kunnen wij op dit moment dus geen uitspraken doen.

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

R.E. Bouius - Riemersma, MBA MCM, secretaris